

Český statistický úřad

Vývoj ekonomiky České republiky v 1. pololetí 2012

13. září 2012

Shrnutí

- Světová ekonomika v prvním pololetí 2012 zpomalila svůj růst. Ztrátu tempa globálního HDP ovlivnil hlavně zpracovatelský průmysl. Podle předstihových indikátorů pro 3. čtvrtletí 2012 má však dynamika světové ekonomiky po ztrátě tempa z prvního pololetí opět mírně zesílit.
- Evropská ekonomika sice není v technické recesi, ale ve 2. čtvrtletí 2012 již vykázala meziroční i mezičtvrtletní pokles (hlubší v eurozóně než v EU 27). Ekonomiku ČR to poznamenalo oslabením dosavadních temp vývozu, dovoz naopak trpěl slabou domácí poptávkou. Čistý vývoz se tak stal už čtvrté čtvrtletí za sebou jediným pozitivním přispěvatelem k růstu české ekonomiky, výdaje na konečnou spotřebu i hrubá tvorba kapitálu její výkonnost snižovaly.
- Výkonnost české ekonomiky se v pololetí zhoršila, ve 2. čtvrtletí klesala třikrát rychleji než ekonomika EU. Pokles domácí poptávky byl ve 2. čtvrtletí oproti průměru za EU 27 více než dvakrát hlubší, v 1. čtvrtletí téměř čtyřikrát hlubší.
- HDP¹ České republiky se v 1. pololetí 2012 snížil meziročně o 0,8 % při prohloubení poklesu o 1 % ve 2. čtvrtletí proti meziročnímu poklesu o 0,5 % v 1. čtvrtletí. Mezičtvrtletně byl HDP o 0,2 % nižší než v 1. čtvrtletí, v němž na pokles o 0,6 % působily mimořádné vlivy. Vývoj ve 2. čtvrtletí byl prakticky u všech výdajových složek HDP horší než v 1. čtvrtletí, výjimkou bylo jen zmírnění propadu tvorby hrubého kapitálu a nárůst dovážených služeb. Výrazný mezičtvrtletní růst investic byl ovlivněn i srovnávací základnou.
- V pololetí výkonnost odvětví podle hrubé přidané hodnoty stagnovala, ve 2. čtvrtletí však již zaznamenala pokles o 0,3 %. Nejlépe si v 1. pololetí vedl zpracovatelský průmysl, i když jeho přírůstek o 5,7 % byl v meziročním srovnání (+10,5 %) jen zhruba poloviční. Pololetní propad stavebnictví (-9,9 %) se proti stejnému období roku 2011 (-5 %) prohloubil. Úspěšnější ve 2. čtvrtletí proti výsledku v 1. čtvrtletí byly kromě peněžnictví a pojišťovnictví jen veřejné služby, kde hrubá přidaná hodnota dále narostla, a odvětví informačních a telekomunikační činností, které dokázalo ztlumit předchozí propad stejně jako zmíněné odvětví finančních služeb.
- Zaměstnanost podle statistiky národního účetnictví ve 2. čtvrtletí vzrostla díky přírůstkům podnikajících osob, počty zaměstnanců se snížily. Obecná míra nezaměstnanosti zůstala meziročně na 6,8 %, volných pracovních míst přibýlo a jejich počet přesáhl 40 tisíc. Reálná mzda v podnikatelské i nepodnikatelské sféře v pololetí klesla o 0,7 %.
- Vnější ekonomické vztahy České republiky se v pololetí podstatně zlepšily. Běžný účet platební bilance skončil v přebytku vlivem nižšího odlivu dividend a zvýšeného přebytku obchodní bilance, který způsobily slabé dovozy. Příliv přímých investic byl meziročně jen nepatrně nižší. Ve 2. čtvrtletí se dále prohloubil pokles dynamiky dovozů i vývozu zboží.
- Spotřebitelské ceny rostly po celé první pololetí rychleji než v EU, taženy cenami potravin zejména v 1. čtvrtletí. Ve 2. čtvrtletí jejich růst meziročně mírně zpomalil.
- Tempo úvěrů domácnostem dále oslabilo, po dvou čtvrtletích zrychlujícího růstu se dynamika úvěrů firmám znovu snížila. Podniky hromadily hotovost a vklady na běžných účtech, naopak přírůstky vkladů domácností již slábly.
- Pololetní deficit státního rozpočtu byl meziročně hlubší vlivem meziročního poklesu objemově nejvýznamnějších daní, jejichž inkaso se zlepšilo až v letních měsících.

¹ Pokud není uvedeno jinak, jsou data o HDP a jeho složkách uvažována v reálném vyjádření a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy, a to i v komparacích s EU.

Souhrnná výkonnost ekonomiky

- HDP v 1. pololetí klesl meziročně o 0,75 % při prohloubení poklesu ve 2. čtvrtletí o 1 %**

Objem zboží a služeb vyprodukovaný v České republice v 1. pololetí 2012 byl o tři čtvrtě procenta nižší než ve stejném období 2011. Došlo k tomu prohloubením meziročního poklesu z 0,5 % v 1. čtvrtletí 2012 na 1 % ve 2. čtvrtletí. Meziroční zhoršení ve 2. čtvrtletí oproti meziročnímu vývoji v 1. čtvrtletí přitom bylo zaznamenáno prakticky u všech položek výdajové strany HDP², s výjimkou tvorby hrubého kapitálu a dovozu služeb. Poprvé od posledního čtvrtletí 2009 klesla i hrubá přidaná hodnota v české ekonomice. Nepříznivé tendence se tak prohloubily.
- Ztráta výkonnosti české ekonomiky byla meziročně významně hlubší (-1 %) než v EU 27 (-0,3 %)...**

Meziroční pokles HDP ve 2. čtvrtletí zaznamenala i Evropa, poprvé od posledního čtvrtletí 2009. Dluhové problémy eurozóny vedly k hlubšímu poklesu jejího HDP (-0,5 %) než HDP EU 27 (-0,3 %). Ekonomiky šesti zemí unie vykázaly pokles ještě hlubší než ČR - Portugalsko (-3,3 %), Itálie (-2,5 %), ale také Slovinsko (-2,2 %) a Maďarsko (-1,1 %). Nejrychleji rostoucí evropskou ekonomikou bylo Norsko (+4,8 %) a Slovensko (+3 %). Německý HDP stoupl o 1 %.

Evropské ekonomické potíže jsou umocněny problémy s rozpočty, neboť ekonomika USA stoupla ve 2. čtvrtletí meziročně o 2,3 % a HDP Japonska, podněcovaný stále ještě impulsy obnovy po přírodní katastrofě, o 3,6 %.
- ... mezičtvrtletní poklesy patrné ve 2. čtvrtletí už v téměř polovině zemí EU**

Do problémů se dostává v krátkodobé trajektorii stále více zemí EU 27. Z celkem 21 států, které dosud poskytly Eurostatu data o HDP, vykázalo 11 mezičtvrtletní pokles, devět z nich pak hlubší než ČR - kromě jižních zemí v dluhové krizi to bylo i značně monoproduktově zaměřené Finsko (-1,1 %) s kolísáním růstů a poklesů už od krize, Slovinsko (-1 %) s problémy od počátku roku 2011 a z EU 15 pak Belgie, Dánsko a Spojené království (shodně -0,5 %). Nejvýkonnější bylo ve 2. čtvrtletí v mezičtvrtletním srovnání Švédsko (1,4 %) a Slovensko (+0,7 %). Nepříznivému vývoji vnější poptávky odolávající Německo zvýšilo HDP proti 1. čtvrtletí o 0,3 %.
- V recesi spolu s ČR dalších šest zemí**

I když EU 27 ani eurozóna jako celek v technické recesi nejsou díky mezičtvrtletní stagnaci v 1. čtvrtletí, podle dosažitelných dat ji v pololetí 2012 zaznamenala současně s ČR i Itálie, Španělsko, Portugalsko, Slovinsko, Maďarsko a Spojené království. Příčiny recese jsou však rozdílné - kromě vážných dluhových problémů jižních zemí ji způsobila např. i slabá výkonnost sektoru služeb (Velká Británie) nebo tvrdá snaha po řešení nerovnováh (Maďarsko s fiskální konsolidací - země měla v žebříčku zemí EU 27 nejvyšší relativní vládní přebytek).
- Pololetní data ovlivněna zhoršením vývoje ve 2. čtvrtletí**

Především nižší výdaje na konečnou spotřebu a jejich váha v HDP České republiky ovlivnily jeho pokles - za pololetí 2012 klesly tyto výdaje reálně o 2,2 %. Domácnosti omezily spotřebu o 2,9 %, vládní sektor o 0,7 %. Vlivem ubývání zásob byla tvorba hrubého kapitálu v pololetí 2012 sice meziročně výrazně nižší (-7,9 % po +2,1 % ve stejném období 2011), pro samotné investice to však neplatilo - tvorba hrubého fixního kapitálu narostla o 0,8 % (-0,2 % v pololetí 2011), a to díky stagnaci z 2. čtvrtletí. Právě investice byly jednou ze dvou složek výdajů na HDP, u nichž 2. čtvrtletí vývoj za celé pololetí nezhoršilo.

Export za 1. pololetí vzrostl reálně o 5,4 % při slabším tempu vývozu služeb (+3,2 %) než vývozu zboží (+5,8 %). Dovoz trpící slabou domácí poptávkou stoupl proti 1. pololetí 2011 jen o 2,1 % vlivem značné ztráty tempa importu zboží (+1,5 %) při růstu dovozu služeb o 6,1 % (import služeb byl s investicemi druhou položkou výdajů, kde se meziroční vývoj ve 2. čtvrtletí proti meziroční změně v 1. čtvrtletí nezhoršil).

Ztráta tempa u směny zboží a služeb se zahraničím je však obrovská, protože za 1. pololetí 2011 stoupl export z ČR meziročně reálně o 15,6 % a dovoz o 12,8 %. Vzhledem k pozici čistého exportu jako jediného přispěvatele k růstu HDP už několik čtvrtletí za sebou je tato situace při případném dalším poklesu zahraniční poptávky rizikem pro ekonomický vývoj ČR.

² Pokud není uvedeno jinak, jsou data o HDP a jeho složkách uvažována v reálném vyjádření a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy, a to i v komparacích s EU..

V evropském srovnání rostl vývoz z ČR rychleji než z EU 27, ale ve 2. čtvrtletí jeho tempo oslabilo, zatímco v EU se zvýšilo. Obdobně tomu bylo u dovozů, které v EU ve 2. čtvrtletí ožily, zatímco v ČR jejich dynamika dále klesla.

- **Směrem k růstu HDP přispíval už čtvrté čtvrtletí za sebou opět jen zahraniční obchod**

Charakter příspěvků jednotlivých výdajových položek k růstu nedoznal změn. HDP byl ve 2. čtvrtletí už šestý kvartál za sebou tažen dolů ještě více zredukovanými výdaji na spotřebu, které jeho dynamiku snížily o 1,9 p.b., zatímco v 1. čtvrtletí jen o 1,3 p.b. - více ubrala růstu HDP jak opět nižší spotřeba domácností (-1,7 p.b. proti -1,2 p.b. v 1. čtvrtletí), tak i vlády (-0,2 p.b. proti -0,1 p.b.). Rovněž silný pozitivní příspěvek zahraničního obchodu se zmenšil na +2,1 p.b. ve srovnání s +3 p.b. v 1. čtvrtletí. Zůstal však jedinou položkou výdajů, která působila směrem k růstu HDP (již čtyři kvartály za sebou). Tvorba hrubého kapitálu sice ve 2. čtvrtletí ovlivňovala růst negativně (-1,3 p.b.), ovšem ne takovou silou jako v 1. čtvrtletí (-2,2 p.b.). Samotná tvorba hrubého fixního kapitálu se na stlačení tempa HDP nepodílela – ve 2. čtvrtletí byl její vliv neutrální, v 1. čtvrtletí růst HDP posilovala (+0,4 p.b.).

Na pokles HDP v EU 27 působily také snížené výdaje domácností, ale ve srovnání s ČR s menší intenzitou (-0,3 p.b.). Spotřeba vlády růst unijního HDP na rozdíl od HDP ČR zvyšovala (+0,1 p.b.), stejně tak čistý export (+1,2 p.b.). Vývoj zásob i investic v EU 27 však působil negativně (-0,9 p.b., resp. -0,4 p.b.).

- **Útlum výdajů na konečnou spotřebu domácností byl po Portugalsku druhý nejhlubší v EU**

Kladné i záporné příspěvky k růstu HDP určovala dynamika jeho složek. Útlum výdajů na konečnou spotřebu domácností (-3,3 %) byl v ČR ve 2. čtvrtletí meziročně druhý nejhlubší v EU po Portugalsku (-5,9 %). Nejvyšší růst vykazovaly domácnosti chudších zemí EU (Bulharsko, Rumunsko, Litva), ale i Německo (+1,5 %).

Pokles poptávky českých domácností byl patrný v meziročním vyjádření už z počátku roku 2011. Ve dvou čtvrtletích 2012 se však pokles dále prohloubil. Mezičtvrtletně se výdaje domácností ve 2. čtvrtletí 2012 snížily méně (-1,1 % proti -1,8 % v 1. prvním čtvrtletí). I tak však byl pokles třetí nejhlubší v EU po Finsku a Kypru, kde však šlo o propady nenadálé, nikoli trendový jev jako v ČR.

- **V EU 27 vládní výdaje meziročně o 0,4 % stouply, v ČR je škrty dále prohloubily na meziročních -0,9 %**

Úspory ve výdajích vlády na spotřebu rovněž zesílily a ve 2. čtvrtletí 2012 byly tyto výdaje meziročně o 0,9 % nižší (v 1. čtvrtletí o 0,5 % a ve stejných obdobích 2011 spotřeboval vládní sektor ČR meziročně méně o 1,3 % resp. 0,4 %). Škrty byly patrné i oproti 1. čtvrtletí (-1,1 %, přičemž stejným tempem se snížila mezičtvrtletně i spotřeba domácností).

V Evropě naopak vládní výdaje v úhrnu za EU 27 meziročně stouply o 0,4 % v 1. i 2. čtvrtletí 2012, taženy jejich růstem ve velkých ekonomikách (Německo +1,1 %, Francie 1,3 %). Podle dosažitelných dat Eurostatu však ve dvanácti zemích EU vládní výdaje meziročně klesly, mezičtvrtletně pak v devíti zemích. V České republice byla intenzita škrů ve výdajích vlády ve 2. čtvrtletí v mezičtvrtletním srovnání třetí nejsilnější po Slovinsku a Slovensku, v meziročním srovnání krátilo více než ČR vládní výdaje deset zemí. Zadluženost vládního sektoru ČR je podle dat roku 2011 sedmá nejvyšší v EU.

- **Silný mezičtvrtletní růst investic při jejich meziroční stagnaci**

Silný mezičtvrtletní přírůstek investic ve 2. čtvrtletí 2012 (+7 %) byl velmi pozitivní, i když mohl být ovlivněn srovnávací základnou (prudký propad o 8 % v 1. čtvrtletí). Navíc druhá čtvrtletí vykazují jistou cykličnost, s nejsilnějšími mezičtvrtletními přírůstky z celého roku. Bylo tomu tak v posledních dvou letech (v roce 2011 dokonce s mezičtvrtletním růstem o 8,7 % ve 2. čtvrtletí) a také v období 2003-2005. Právě extrém 2. čtvrtletí roku 2011 vysvětluje, že v meziročním srovnání ve stejném období roku 2012 investice v ČR pouze stagnovaly.

Přestože často zazní názor, že restriktce v české ekonomice jsou velmi silné a nedávají prostor pro investování, je v Evropě z tohoto pohledu situace ještě horší – objem investic tam klesá již dvě čtvrtletí za sebou (v EU 27 ve 2. čtvrtletí meziročně o 2 %, v eurozóně o 3 %). Do pětice zemí s nejhlubším poklesem investic patří již několik čtvrtletí po sobě Kypr a Portugalsko s dvojcifernými propady a dále Španělsko a Slovinsko. Dvojciferné růsty investic zaznamenávaly pobaltské země a Rumunsko.

- **Pololetní stagnace hrubé přidané hodnoty po poklesu ve 2. čtvrtletí; lepší výsledek zaznamenala jen tři odvětví s nízkou váhou**

Hrubá přidaná hodnota v 1. pololetí proti stejnému období 2011 reálně stagnovala (+0,04 %), když v 1. pololetí 2011 meziročně vzrostla o 2,2 %. Nejlépe si vedl zpracovatelský průmysl (+5,7 %). Ve stejném období 2011 však byl jeho přírůstek téměř dvojnásobný (+10,5 %). Co se vytvořených zdrojů týká, byly výsledky vesměs horší oproti výsledkům z 1. pololetí 2011. Lepší byly jen v činnostech spojených s nemovitostmi, v úhrnu za odvětví s názvem Profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti a také v aktivitách tzv. ostatních služeb. Tato odvětví dohromady však tvoří jen 15 % objemu hrubé přidané hodnoty v české ekonomice.

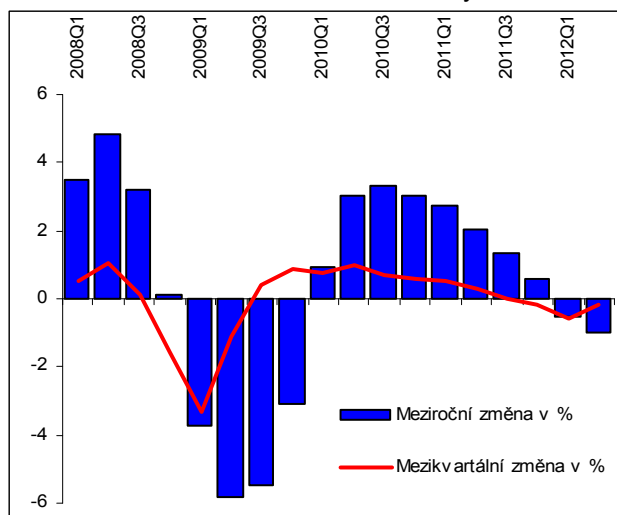
Nejhlubší meziroční propad zaznamenalo v 1. pololetí 2012 stavebnictví (-9,9 %), čímž se jeho pokles ze stejného období 2011 (-5 %) ještě dále prohloubil. Překvapivě nižší byla i vykázaná hrubá přidaná hodnota v peněžnictví a pojišťovnictví (-5,1 % proti +4,4 % v 1. pololetí 2011). Projevil se tak její výrazný pokles z 1. čtvrtletí 2012 (-7,9 %), který se ve 2. čtvrtletí dařilo zmírnit jen částečně (-2 %). Peněžnictví a pojišťovnictví tak patřilo už jen ke dvěma skupinám činností, které byly ve 2. čtvrtletí úspěšnější než v 1. čtvrtletí, a to buď vykázaným vyšším růstem hrubé přidané hodnoty, jako tomu bylo u veřejných služeb (veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče) anebo ztlumením předchozího propadu (informační a telekomunikační činnosti).

I přes pokles hrubé přidané hodnoty ve 2. čtvrtletí (-0,3 %) a její pololetní stagnaci byl její vývoj příznivější než vývoj HDP. V EU 27 byl meziroční pokles hrubé přidané hodnoty mírnější (-0,2 %), v eurozóně (-0,3 %) shodný s ČR.

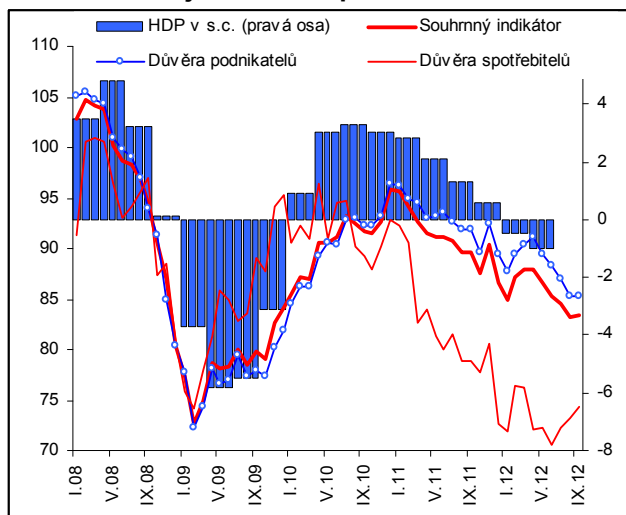
- **Reálný domácí důchod rostl pomaleji než HDP, obchodní ztráty meziročně nižší**

Česká republika zaznamenala naposledy pololetní zisk ze zahraničního obchodu, generovaný příznivým vývojem cen, v roce 2009. Od té doby působí vývoj směnných relací ztrátu, která v pololetí 2012 činila 22,1 mld. korun. Oproti pololetním propočtům za roky 2011 a 2010 byla tato ztráta nižší, na čemž se mohly podepsat i nižší toky zboží v pololetí 2012 oproti předchozím letům. Reálný hrubý domácí důchod v 1. i 2. čtvrtletí meziročně klesal, a to výrazněji než ve srovnatelných obdobích roku 2011. O hlubší pokles šlo i v porovnání s tempem HDP v reálném vyjádření.

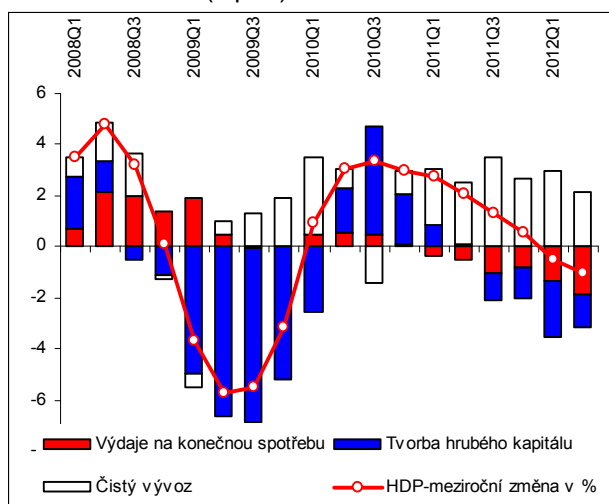
Graf č. 1 Hrubý domácí produkt (reálně, očištěn o sezónnost a kalendářní vlivy, změna v %)

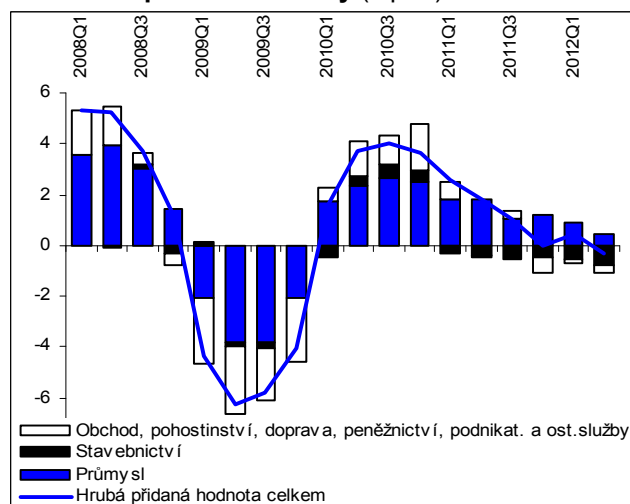
Graf č. 2 HDP (y/y v %) a indikátory důvěry podle konjunkturních průzkumů ČSÚ

Graf č. 3 Příspěvky výdajových složek k růstu HDP (v p.b.)

Graf č. 4 Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty (v p.b.)

Pramen: ČSÚ

Výkonnost odvětví

- ***Snižování meziroční dynamiky hrubé přidané hodnoty pokračovalo téměř ve všech odvětvích i během roku 2012***

Výkonnost všech odvětví ekonomiky České republiky měřená hrubou přidanou hodnotou ve 2. čtvrtletí 2012 meziročně dle předběžných údajů reálně poklesla (-0,3 %). Došlo k tomu poprvé od konce roku 2009, přičemž mírný pokles tempa trvá při celkové stagnaci zaměstnanosti v ekonomice již téměř dva roky. Zpomalení meziroční dynamiky hrubé přidané hodnoty bylo mezi 1. a 2. čtvrtletím 2012 patrné ve všech hlavních odvětvích vyjma peněžnictví a pojišťovnictví (s rozkolísaným vývojem a uplatněním efektu vysoké srovnávací základny 1. čtvrtletí předchozího roku) a odvětví převážně veřejných služeb (s nezměněnou dynamikou).

- ***Zpracovatelský průmysl navzdory zpomalování růstu nadále klíčový pro dynamiku HPH; ve 2. čtvrtletí ale již meziročnímu poklesu HPH v ekonomice nezabránil***

Tradičním generátorem hrubé přidané hodnoty v ekonomice zůstává díky své váze (25 %) i meziroční dynamice (+4,8 % ve 2. čtvrtletí 2012) zpracovatelský průmysl, a to navzdory postupnému zpomalování dynamiky. V roce 2010 i první polovině roku 2011 dosáhl více než 10% přírůstků, v 1. čtvrtletí letošního roku ještě 6,5 %. Zpracovatelský průmysl ve 2. čtvrtletí táhla výroba strojů a zařízení a výroba elektrických zařízení, ložské výrobků a výroba dopravních prostředků. Zpracovatelský průmysl generoval růst přidané hodnoty při dlouhodobě stagnující zaměstnanosti a klesajícím počtu odpracovaných hodin (ve 2. čtvrtletí meziročně již o 4,4 %). Mírného růstu hrubé přidané hodnoty (2-3 %) docílily po ložském poklesu i profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti a také činnosti v oblasti nemovitostí, k čemuž jim pomohlo i vyšší využití pracovní síly.

- ***Hlubší pokles přidané hodnoty ve stavebnictví a telekomunikacích***

Stavebnictví (-12 %) i informační a komunikační činnosti (-7 %) potvrdily i ve 2. čtvrtletí dlouhodobější tendence, přidaná hodnota v těchto odvětvích reálně klesá již šest, resp. sedm čtvrtletí po sobě a proti úrovni z počátku roku 2008 je nižší více než o osminu. Meziročně nižší přidanou hodnotu při dlouhodobě klesající zaměstnanosti generoval ve 2. čtvrtletí 2012 i primární sektor (-4 %), k poklesu HPH celé ekonomiky ale přispěl vlivem své nízké váhy třikrát méně než odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství, ve kterém klesla přidaná hodnota jen o 1 %.

- ***Dlouhodobější mírné oslabování dynamiky růstu napříč všemi zpracovatelskými odvětvími vyústilo ve 2. čtvrtletí v 1,5%***

Dynamika růstu průmyslu měřená pomocí indexu produkce meziročně slábne již od počátku roku 2011. Tento trend potvrdilo i 2. čtvrtletí 2012 meziročním poklesem o 1,5 % (po 3% růstu v předchozím čtvrtletí)³. Pokles byl zaznamenán poprvé od posledního čtvrtletí roku 2010. Mírný 2-3% meziroční růst produkce si ve 2. čtvrtletí udržela jen čtyři zpracovatelská odvětví (v předchozím čtvrtletí jich bylo devět). Šlo o výrobu elektrických zařízení, strojů a motorových vozidel. Naopak s 10-15% poklesem produkce se potýkala odvětví oděvnictví; výroby počítačů, elektrických a

³ Tendence mírného meziročního oslabování produkce je v letošním roce patrná i po očištění od vlivu různého počtu pracovních dní (z +1,5 % v 1. čtvrtletí na +0,2 % v 2. čtvrtletí).

meziroční pokles průmyslu; 2-3 % růst si udržely automobilový průmysl a některá návazná odvětví s produkcí určenou pro investice

optických přístrojů; opravy strojů a farmaceutického průmyslu. Meziroční tempo sláblo ve srovnání 1. a 2. čtvrtletí roku 2012 v téměř všech zpracovatelských odvětvích (vyjma výroby ostatních dopravních prostředků a potravinářství), slabší bylo i proti dynamice stejného období 2011. Nejvíce ze svého silného růstu slevila odvětví výroby motorových vozidel (produkce v 1. polovině roku 2011 rostla o čtvrtinu) a na ně navázaná odvětví - elektrická zařízení a také plastové a pryžové výrobky, které ve 2. čtvrtletí 2012 dokonce meziročně o 4 % oslabilo. Horší výsledky jsou patrné také u některých odvětví s převahou výrobků investičního charakteru – výroba a opravy strojů a též výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů, kde meziroční růst produkce o 35 % (2. čtvrtletí 2010) byl o dva roky později vystřídán 15% poklesem.

• **Stagnace průmyslové produkce určené pro investice**

Růst průmyslové produkce určené pro investice ve 2. čtvrtletí zpomalil meziročně na +0,7 % (v 1. čtvrtletí + 8 %), v kladných číslech ho držela jen stále mírně rostoucí výroba motorových vozidel i strojů. Produkce pro krátkodobou i dlouhodobou spotřebu mírně oslabilo (o 4,5 %, resp. 2 %). Proti 2. čtvrtletí 2008 byla produkce pro dlouhodobou spotřebu o třetinu nižší (především nábytkářství a jiné vybavení pro domácnosti), produkce pro investice si naopak reálně hlavně díky výrobě dopravních prostředků o desetinu polepšila. Produkce průmyslu se ve 2. čtvrtletí nacházela reálně 3,5 % pod úroveň dosaženou před čtyřmi lety. Produkce v energetice, i díky příznivějšímu vývoji v letošním 2. čtvrtletí, byla pak reálně nižší o 2 %.

• **Nové průmyslové zakázky v zahraničí přes zpomalení dynamiky rostly ve 2. čtvrtletí o 6 %, dařilo se automobilovému i chemickému průmyslu**

Tempo tržeb průmyslových firem úzce souvisí s vývojem produkce. Mírný předstih růstu tržeb před dynamikou produkce trvá již dva roky, a tak si i ve 2. čtvrtletí tržby udržely meziroční růst (+0,7 %). Tržby z přímého vývozu si dlouhodobě vedou lépe (ve 2. čtvrtletí +2,3 %) než tržby domácí (-0,9 %). Nepatrný meziroční růst si ve 2. čtvrtletí udržela i hodnota nových zakázek v celém průmyslu (+0,5 %), byť i zde se projevilo zřetelné zpomalení v průběhu roku 2012 (v 1. čtvrtletí +8 %)⁴. Disproporce mezi dynamikou v tuzemsku (ve 2. čtvrtletí -9 %) a v zahraničí (+ 6 %) byla u zakázek větší než u tuzemských tržeb a tržeb z přímého vývozu. Hodnota nových zakázek meziročně rostla ve 2. čtvrtletí jen v automobilovém průmyslu (+8,5 %, v předchozím čtvrtletí o 22 %), v chemickém (+5 %, resp. +24 %) a textilním průmyslu. Zahraniční zakázky stimulovala vedle těchto odvětví i výroba elektrických zařízení, vyšší byla ve srovnání s tuzemskem i poptávka po farmaceutických výrobcích.

• **Pokračoval dlouhodobý útlum stavební produkce, meziroční poklesy proti 1. čtvrtletí slabší**

Ani 2. čtvrtletí 2012 nepřišel obrát v dlouhodobě nepříznivém vývoji stavebnictví navzdory skutečnosti, že meziroční propady stavební produkce nedosáhly hloubky 1. čtvrtletí. Pozemní stavitelství se dokonce dostalo na úroveň předchozího roku, objemově méně významné inženýrské stavitelství, jehož reálná produkce klesá již deset čtvrtletí po sobě, vykázalo 15% pokles. Poslední významnější meziroční růst zaznamenalo stavebnictví (při souběžném růstu pozemního i inženýrského stavitelství) ve 3. čtvrtletí 2008. Proti období konjunktury (2. čtvrtletí 2008) je produkce o šestinu nižší, bez větších rozdílů mezi pozemním a inženýrským stavitelstvím.

• **Útlum inženýrského stavitelství a nízký pokles hodnoty veřejných zakázek a trend k menším zakázkám; hodnota nově uzavřených tuzemských zakázek nejnižší za desetiletí**

Hodnoty nově uzavřených stavebních zakázek v tuzemsku v 1. i 2. čtvrtletí (27 mld., resp. 35 mld. korun) patřily k nejnižším za poslední desetiletí. Hodnota zakázek byla ve 2. čtvrtletí meziročně nižší o pětinu (u inženýrského stavitelství o třetinu) a proti konjunkturálnímu období téměř o polovinu. Průměrná hodnota nově uzavřené zakázky činila ve 2. čtvrtletí 3,5 mil. korun, za dva roky klesla o třetinu. Trend k menším zakázkám v době recese odvětví potvrzuje ve stejném období i pokles průměrné hodnoty na 1 vydané stavební povolení (z 4 na 2,8 mil korun), patrný především u nové výstavby a nebytových budov. Celkový počet zakázek, reprezentující zásobu dosud neprovedených stavebních prací v celkové hodnotě 146 mld. korun, poklesl ve 2. čtvrtletí 2012 meziročně o šestinu. Za útlumem poptávky stojí především inženýrské stavby, silný pokles hodnoty veřejných zakázek (proti konjunkturálnímu období o 40 %) a v posledních dvou letech i zakázek ze zahraničí. Již čtvrtý rok pokračoval nepřetržitý meziroční pokles průměrného evidenčního počtu

⁴ Dosud nejvyšší meziroční růst průmyslových zakázek se v rámci roku 2012 objevil v červenci (+16 %), kdy zároveň došlo k souběžnému růstu hodnoty zakázek v tuzemsku (+4 %) i zahraničí (+23 %).

zaměstnanců⁵, který ve 2. čtvrtletí činil -4 % a proti stejnému období před čtyřmi lety byl o sedminu nižší.

• **Rekordně nízký počet zahájených bytů v 1. pololetí připomíná situaci poloviny 90. let**

Nízký počet zahájených bytů za 1. pololetí 2012 (12,5 tis.) je na úrovni poloviny 90. let a odráží současnou malou poptávku související s přesyceností trhu vyšším počtem bytů dokončených v době konjunktury (ročně kolem 40 tis.) i nižším počtem zájemců, kteří si nepožijí bydlení pro vlastní bytovou potřebu. Ve druhém čtvrtletí 2012 klesl počet zahájených bytů meziročně o pětinu, snížil se však i ve srovnání s předchozím čtvrtletím, což se v tomto tisíciletí stalo vůbec poprvé. Méně bytů bylo meziročně zahájeno ve všech druzích staveb, vyjma nebytových budov. Počet dokončených bytů se za první pololetí meziročně zvýšil o osminu, přesto byl nejnižší od roku 2006. K růstu přispěly byty v bytových domech (o třetinu více), v rodinných domech se počet dokončených bytů nezměnil.

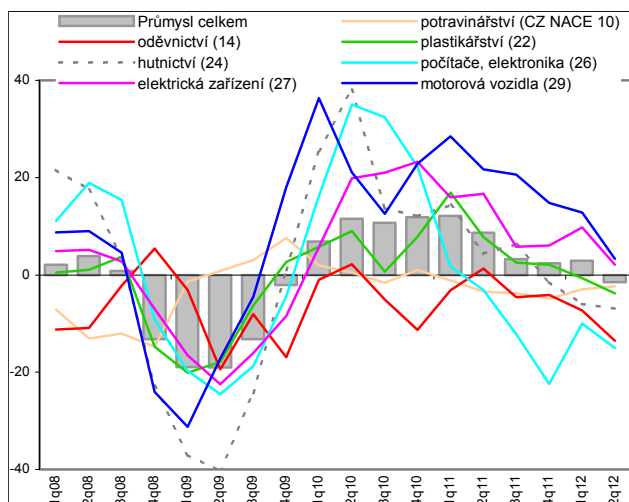
• **Pokles maloobchodních tržeb poprvé za poslední dva roky při negativním vlivu prodeje potravin a obchodu s motorovými vozidly**

Vlivem dlouhodobě slábnoucí spotřebitelské poptávky maloobchodní tržby (vč. motoristického segmentu) ve 2. čtvrtletí 2012 poprvé za poslední dva roky meziročně klesly (-2,4 %). Významné zpomalení proti 1. čtvrtletí (+1,2 %) jde zčásti na vrub nižšího počtu pracovních dní, přesto maloobchodní tržby klesly za celé letošní pololetí (-0,7 %) - ve stejném období předchozího roku si držely 3% reálný růst. Ve shodě s indikátory spotřebitelské důvěry klesají bez ohledu na typ prodejny tržby za prodej potravin (již pět čtvrtletí po sobě, naposledy o 2,9 %). Výkony celého odvětví již nemohly vylepšit ani stagnující tržby za nepotravinářské zboží, které přerušily růst po sedmi čtvrtletích po sobě. Ze specializovaných prodejen si růst tržeb udržely i vlivem výprodejů počítačové a komunikační zařízení, dále prodejny s oděvy, obuví a koženým zbožím a zejména internetová a zásilková prodejci (+7 %). Ve 2. čtvrtletí pokračoval vlivem klesající spotřeby dlouhodobý pokles reálných tržeb u čerpacích stanic, proti stejnému období před čtyřmi lety byly o 14 % nižší. Po devíti měsících růstu reálně poklesly i tržby za obchod s motorovými vozidly (-4 %).

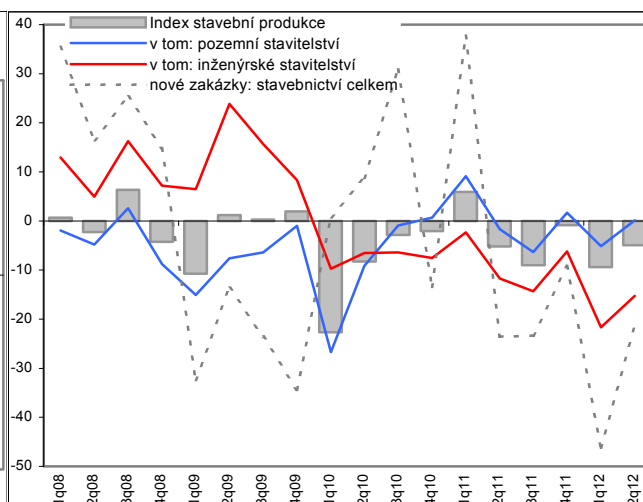
• **Meziroční zpomalení služeb napříč všemi hlavními odvětvími**

Tržby ve službách (očistěné o počet pracovních dní) se po meziročním růstu v 1. čtvrtletí (+0,6 %) opět vrátily k poklesům (-1,1 %). Zpomalení v průběhu roku 2012 probíhalo napříč všemi hlavními odvětvími. Meziročně vyšší tržby si reálně udržely jen administrativní a podpůrné činnosti (+2,6 %), kde se stabilně dařilo pracovním agenturám (+14 %) a zčásti i cestovním kancelářím. Vlivem zvyšující se návštěvnosti domácích i zahraničních hostů rostl segment ubytování a též doprava se skladováním.

Graf č. 5 Index produkce v průmyslu a jeho vybraných zpracovatelských odvětví (reálně, y/y, v %)

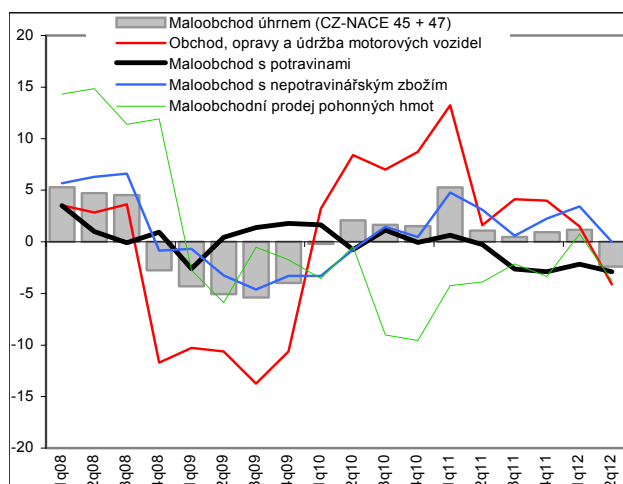
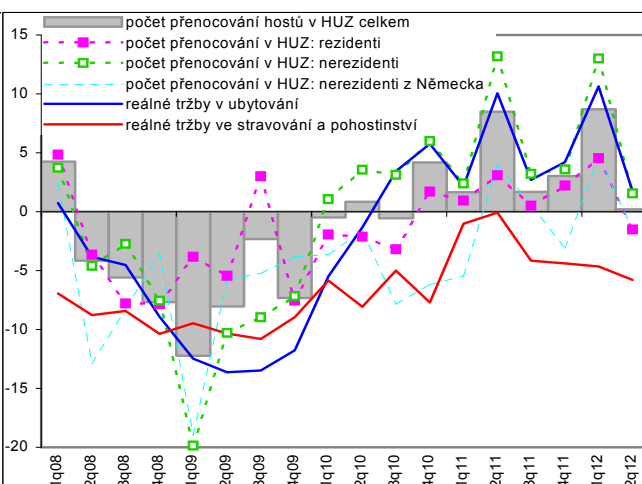

Graf č. 6 Reálný index produkce ve stavebnictví a jeho hlavních oborech a nominální hodnota nových stavebních zakázek (y/y, v %)

Pozn.: stavební zakázky pouze za podniky nad 50 zaměstnanců

⁵ Ve stavebních podnicích s 50 a více zaměstnanci. Celková zaměstnanost ve stavebnictví (vč. malých podniků) podle statistiky národních účtů ve 2. čtvrtletí 2012 meziročně stagnovala, proti konci konjunkturálního období se snížila o 1,5 %.

Graf č. 7 Tržby v maloobchodě, vč. motoristického segmentu (reálně, y/y, v %)**Graf č. 8 Přenocování hostů v hromadných ubytovacích zařízeních a reálné tržby v ubytování, stravování a pohostinství (y/y, v %)**

Pramen: ČSU

Vnější ekonomické vztahy

- Pololetní přebytek na běžném účtu poprvé od roku 2006**

Pololetní výsledek běžného účtu platební bilance se v roce 2011 ocitl poprvé v přebytku za toto období od roku 2006 – saldo vlivem nízkého schodku ve 2. čtvrtletí (-6,6 mld. korun) zůstalo kladné ve výši 16,3 mld. korun. Také finanční účet zaznamenal přebytek, takže vnější ekonomické vztahy České republiky se v úhrnu za toto období vyvíjely velmi příznivě. Přebytek běžného účtu představoval 0,9 % nominálního HDP (v 1. pololetí 2011 činil deficit 1,8 % HDP).

- Silná obchodní bilance a příznivější bilance výnosů...**

I když se bilance služeb i saldo běžných převodů meziročně zhoršily, velmi pozitivní výsledek běžného účtu platební bilance to neovlivnilo. Výkonová bilance byla totiž - vlivem silné obchodní bilance - o 30 mld. korun lepší než ve stejném období 2010 i 2011. Méně nepříznivě se tentokrát profilovala i bilance výnosů s deficitem o 32 mld. korun lepším než v 1. pololetí 2011. Odliv výnosů z ČR ve 2. čtvrtletí byl nejnižší od roku 2006, a to i v čistém vyjádření (vlivem vyplácených dividend bývají druhá čtvrtletí zpravidla nejsilnější, co se odlivu výnosů týká, za posledních osm let byl výjimkou pouze rok 2010). Druhé čtvrtletí 2012 tak ovlivnilo i pololetní výsledek s odlivem výnosů ve výši 164 mld., v čistém vyjádření pak 108 mld. korun (v pololetí 2011 šlo o odliv 188 mld. resp. 140 mld. korun).

- ... snadno eliminovaly zhoršení bilance služeb a běžných převodů**

Výsledek běžných převodů byl o téměř 12 mld. korun horší než v pololetí 2011 vzhledem k nižším platbám z evropských fondů. Přebytek bilance služeb oslabil meziročně o 8,5 mld. na 26 mld. korun. I když příjmy z dopravních služeb i z cestovního ruchu stouply meziročně více než ve stejném období 2011, nestačilo to na pokrytí jejich výpadku u ostatních služeb. V nich se zvýšily příjmy meziročně pouze o 0,4 mld., zatímco v pololetí 2011 o 8,5 mld. korun.

Růst výdajů na dopravní služby byl meziročně podstatně nižší, stejně jako u aktivního cestovního ruchu, což lze přičíst hospodářské recesi. Pololetní zhoršení v bilanci služeb však způsobil především prudký růst výdajů na ostatní služby o 17,1 mld. proti pouhým +2,8 mld. korun ve stejném období 2011. Podle dostupných dat za 1. čtvrtletí zde rostly výrazně např. výdaje na zajištění a především položka Ziskové operace a ostatní služby spojené se zbožím. Klesaly výdaje za reklamní služby.

- Další zpomalování dovozu a vývozu zboží**

Za zvětšeným přebytkem obchodní bilance - proti 1. pololetí 2011 o 38 mld. korun - stálo slábnoucí tempo dovozu dané sníženou domácí poptávkou po importovaném zboží. Hodnota vývozu zboží přesáhla hodnotu jeho dovozu o 101,4 mld. korun při jednociferných tempech růstu, která byla naposled patrná v 1. čtvrtletí 2010. Zpomalení zahraničního obchodu se ve 2. čtvrtletí prohloubilo (vývoz +6,8 %, dovoz

+4 %), když už i v 1. čtvrtletí se jejich dynamika zhoršila (vývoz +11,1 %, dovoz +8,2 %).

- ***Ve 2. čtvrtletí významně oslabil především export cyklických odvětví***

Export strojů a dopravních prostředků se podílel na celkovém exportu⁶ v 1. pololetí ze 49,3 % (proti stejnému období 2011 podíl vzrostl o 0,4 p.b.). Ve 2. čtvrtletí se tento podíl nepatrně snížil, na rozdíl od dovozu, kde podíl strojů a dopravních prostředků na celkovém dovozu ve 2. čtvrtletí stoupl a v pololetí činil 35,6 % celkových dovozů do ČR. Pololetní bilance se zhoršila meziročně jen v obchodech s minerálními palivy, chemickými výrobky a komoditami skupiny 9 klasifikace SITC (nezatříděné).

Nejrychleji rostl export potravin (+19 % proti pololetí 2011), minerálních paliv (+16 %) a nápojů a tabáku (+13 %), ve všech případech významněji než jejich dovoz. Plně čtyři pětiny exportů z ČR však stabilně připadají na vývoz strojů a dopravních prostředků, průmyslového spotřebního zboží a položku Tržní výrobky tříděné podle materiálu.

Export produkce cyklického charakteru výrazně oslabil zejména ve 2. čtvrtletí, kdy byl vývoz aut meziročně vyšší o 9,2 %, v 1. čtvrtletí však o 17,3 %. Ještě větší pokles tempa, zhruba dvoutřetinový, postihl hutnictví – export kovů vzrostl v 1. čtvrtletí 2012 meziročně o 12,2 %, ve 2. čtvrtletí už jen o 4,3 % (stejně tak export kovodělných výrobků z +12,8 % na 4,6 %). Kromě slabé domácí poptávky ovlivňující dynamiku dovozů se tak zhoršení zahraniční poptávky promítlo i do oslabení tempa vývozu.

- ***Zmenšení přebytku na finančním účtu způsobily obchody komerčních bank v položce Ostatní investice***

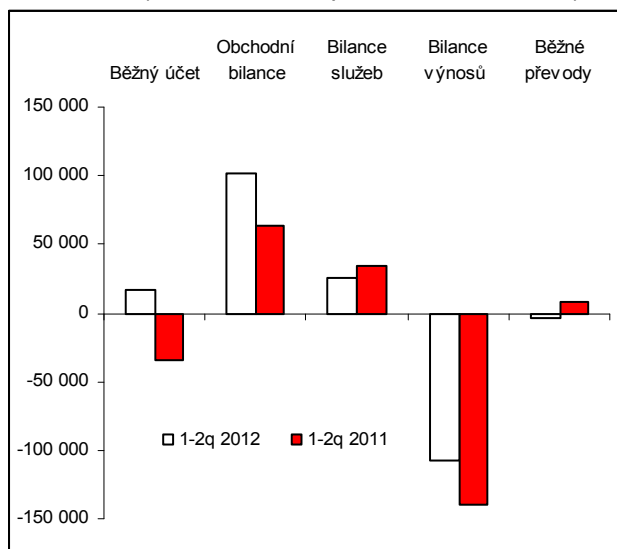
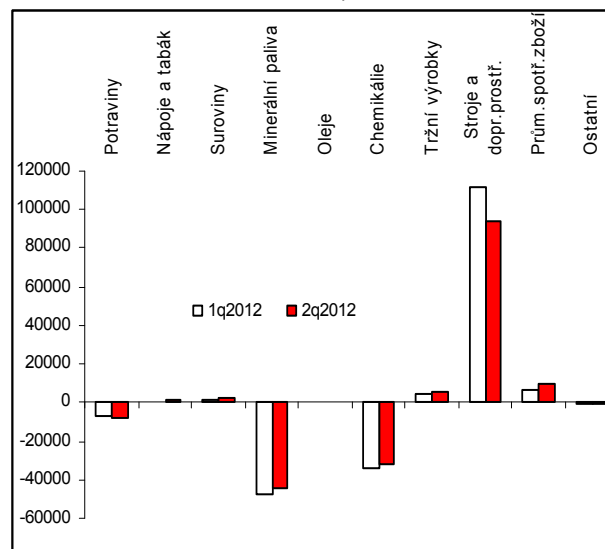
Přebytek na finančním účtu platební bilance ve výši 14,2 mld. korun byl ve srovnání se stejným obdobím 2011 (58,5 mld. korun) jen čtvrtinový. Přitom příliv přímých zahraničních investic do ČR výrazně neoslabil (59,8 mld. proti 64,4 mld. v pololetí 2011). Čisté portfoliové investice se dokonce velmi výrazně zlepšily, když zahraniční finanční investoři nakoupili čtyřikrát více dluhopisů než před rokem a odliv peněz ze země v investicích domácích portfoliových investorů byl menší. Oproti dluhopisům byla však oboustranně slabší aktivita v akciových obchodech. V úhrnu tak portfoliové investice vykázaly příliv peněz do země ve výši 40,3 mld. korun, zatímco v pololetí 2011 byl úhrnným výsledkem odliv portfoliových investic z ČR (-10,5 mld. korun).

Meziroční zhoršení přebytku na finančním účtu tak způsobila položka ostatních investic, zejména od komerčních bank - jejich hlavně krátkodobé aktivní obchody v této položce vedly v pololetí 2011 k přílivu peněz do země (70 mld. korun), v pololetí 2012 však naopak vyústily v jejich odliv ve výši 50,6 mld. korun. Ten se ale odehrál zejména v 1. čtvrtletí (-44 mld. korun).

- ***Koruna podle pololetních průměrů oslabila***

Kurz koruny k hlavním měnám v průměru za 1. pololetí oslabil, a to o 3,25 % na průměrných 25,20 CZK/EUR a o 8,12 % na průměrných 19,34 CZK/USD. Přitom od ledna do dubna bylo patrné neustálé mírné posilování české měny, poté došlo k oslabení, v případě CZK/USD ztelnějším. Koruna tak zřejmě zareagovala na zhoršující se fundamenty české ekonomiky.

⁶ Národní pojetí (podle principu změny vlastnictví), export v cenách FOB, import v cenách CIF.

Graf č. 9 Změna sald položek běžného účtu
(v mil. korun, 1. pololetí 2011 a 2012)**Graf č. 10 Bilance obchodu v nár. pojetí (komodity SITC, v mil. korun)**

Pramen: ČNB

Ceny

- **Různorodý vývoj cen**

Vývoj cen výrobců byl velmi různorodý. Rostly ceny průmyslových výrobců, klesaly ceny zemědělských výrobců. Deflace byla patrná i u cen stavebních prací a také tržních služeb. Cenový vývoj tak odpovídal určitým cyklům jednotlivých odvětví, vývoji cen na trzích ve světě. Nárůst spotřebitelských cen se mírně zpomalil.

- **Ceny zemědělských výrobců se dále snížily**

Ceny zemědělských výrobců se i ve 2. čtvrtletí 2012 meziročně snížily, a to o 1,7 %. Pokračoval tak trend z 1. čtvrtletí 2012. Ceny rostlinných produktů byly v meziročním srovnání opět nižší – tentokrát o 7 % (v 1. čtvrtletí byly nižší o 11 %) a jejich váha způsobila pokles celkových cen zemědělských výrobců. Ceny živočišných produktů se meziročně opět zvýšily, a to již deváté čtvrtletí za sebou (+5,8 % oproti 10,6 % v 1. čtvrtletí). Na snížení cen rostlinných produktů měla vliv především nižší cena brambor, která meziročně poklesla o 42,3 %. Snížily se i ceny obilovin o 7,3 % a ovoce o 4,3 %. Poklesu cen rostlinných výrobků nezabránilo ani vyšší ceny zeleniny o 11,5 %. Na růst cen živočišných produktů měl vliv růst cen vajec o 79,7 %, prasat o 15,8 % a skotu o 9,3 %.

- **Zpomalení růstu cen průmyslových výrobců**

Růst cen průmyslových výrobců zpomalil. Ve 2. čtvrtletí stouply ceny meziročně jen o 1,8 % (v 1. čtvrtletí činil meziroční nárůst 3,6 %). I když byly výrazně nad průměrem, zpomalovaly svůj růst ceny koksu a rafinovaných ropných produktů (+8,1 % oproti 16,7 % v 1. čtvrtletí). Nadprůměrně rostly také ceny chemických látek a výrobků (+6,4 %, v 1. čtvrtletí o 3,7 %), potravinářských výrobků, nápojů a tabáku (+2,1 %, v 1. čtvrtletí o 5,6 %). Trend meziročního růstu cen u výše uvedených tří skupin průmyslových výrobků můžeme označit jako dlouhodobý. Výrazně nadprůměrný byl rovněž meziroční růst cen v odvětví zásobování vodou a ve službách souvisejících s odpadními vodami (+8,1 %).

Výrazný meziroční pokles cen byl zaznamenán v těžbě a dobývání (-5,1 %), což by ve svém důsledku mohlo mít vliv na pokles cen energií a stavebních materiálů. Ve zpracovatelském průmyslu se snížily ceny výrobců dřeva, papíru a tisku (-0,6 %), obecných kovů a kovodělných výrobků (-0,2 %) a elektrických zařízení (-0,5 %).

- **Deflace cen stavebních prací, ale i tržních služeb**

Ceny stavebních prací, dle odhadů, ve 2. čtvrtletí 2012 meziročně byly nižší o 0,6 %, ceny materiálů a výrobků spotřebovávaných ve stavebnictví vzrostly o 1,6 %. I při porovnání cen stavebních prací mezi 2. čtvrtletím a 1. čtvrtletím je možno konstatovat pokles o 0,2 %, zatímco ceny materiálů a výrobků spotřebovávaných ve stavebnictví vzrostly o 1,1 %.

Ve 2. čtvrtletí 2012 meziročně klesly ceny tržních služeb o 0,7 %. Nižší ceny byly za

reklamní služby a průzkum trhu o 3,4 % (v 1. čtvrtletí 2012 činil meziroční nárůst 5,3 %, opět zde vidíme cykličnost změn v tomto odvětví). Nižší ceny v meziročním srovnání vykazaly také architektonické a inženýrské služby a související technické poradenství o 2,7 %, dále služby v oblasti nemovitosti o 0,8 % a telekomunikační služby o 0,5 %. Vyšší byly ceny v nákladní dopravě o 0,9 % a za finanční služby, kromě pojišťovnictví a penzijního financování, o 1,5 %.

- **Tempo růstu spotřebitelských cen velmi mírně kleslo, na což měly vliv hlavně potraviny**

Růst spotřebitelských cen se ve 2. čtvrtletí velmi mírně zpomalil. Meziročně vzrostly ceny pro spotřebitele o 3,4 %, což bylo o 0,3 procentního bodu méně než v předchozím čtvrtletí. Meziroční přírůstek průměrného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) zůstal pro ČR (+3,8 %) v červnu 2012 již šestý měsíc za sebou vyšší než hodnota za EU 27 (+2,5 %). Odlišný byl vývoj v jednotlivých položkách spotřebitelského koše. Na mírné zpomalení cenového růstu měly vliv ceny především v oddílech potraviny a nealkoholické nápoje, zdraví a doprava. Naopak v položkách ubytování a stravování, ostatní zboží a služby se meziroční růst mírně zvýšil. V oddíle potraviny a nealkoholické nápoje se zpomalil růst cen u pekárenských výrobků a obilovin, olejů a tuků, cukru a kávy, což bylo ovlivněno výrazným vzestupem cen ve 2. čtvrtletí roku 2011. Například cena chleba byla meziročně vyšší o 6,9 %, zatímco v 1. čtvrtletí vzrostla o 17,5 %. Zpomalení růstu cen v dopravě lze přičíst především nižšímu meziročnímu růstu cen pohonných hmot.

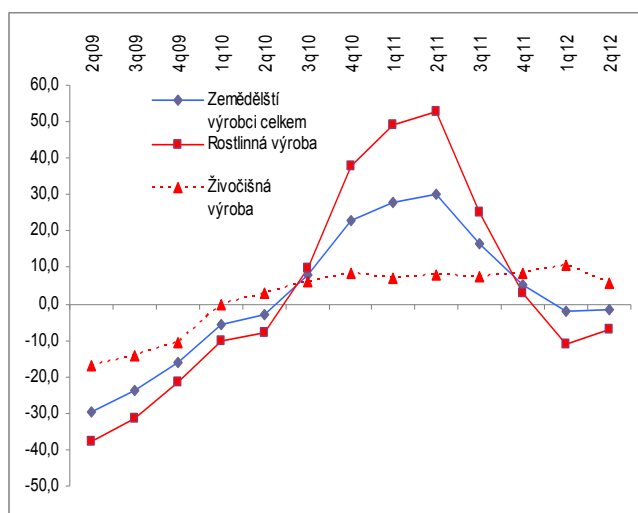
Meziroční růst tržních cen mírně zpomalil na 2,1 % (v 1. čtvrtletí 2,3 %), růst regulovaných cen zpomalil na 9,5 % (v 1. čtvrtletí 9,8 %).

- **Směnné relace již deset čtvrtletí v negativních hodnotách**

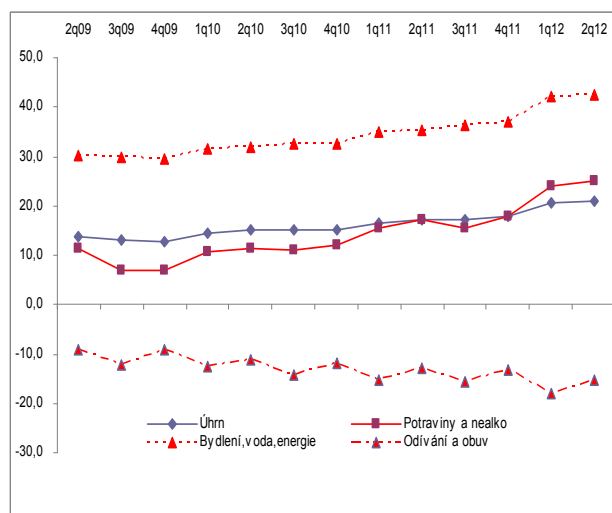
Směnné relace se ve 2. čtvrtletí 2012 meziročně mírně snížily na 98,3 % (pokles o 0,1 procentního bodu proti 1. čtvrtletí) a již deset čtvrtletí za sebou zůstávají na negativních hodnotách. Vývozní ceny se ve 2. čtvrtletí meziročně zvýšily o 3,9 % (pokles o 0,1 procentního bodu proti 1. čtvrtletí). Významně rostly vývozní ceny chemikálií (meziročně o 6,2 %), průmyslového spotřebního zboží (o 4,9 %). Znatelně klesly vývozní ceny minerálních paliv (o 5,4%). Největší nárůst byl meziročně zaznamenán u dovozních cen minerálních paliv (o 18,3 %) a u chemikálií (4,8 %). Dovozní ceny neklesly v žádné ze skupin.

kj

Graf č. 11 Výrobní ceny v zemědělství (y/y v %)

Graf č. 12 Spotřebitelské ceny (2005=100)

Pramen: ČSÚ

Trh práce

- **Celková zaměstnanost meziročně stoupla již po šesté za sebou**

Ve 2. čtvrtletí roku 2012 byla situace na trhu práce mírně lepší než v 1. čtvrtletí. Přibyla volná pracovní místa a došlo k nárůstu celkové zaměstnanosti. Ta, zjišťovaná podle národních účtů a v sezónním očištění, po dvou čtvrtletích poklesu vystoupala na úroveň dosaženou ve 3. čtvrtletí roku 2011.

Celková zaměstnanost v české ekonomice v pojetí národního účetnictví stoupla ve 2.

čtvrtletí meziročně o 13,6 tis. osob (+0,3 %), proti 1. čtvrtletí 2012 ale počet zaměstnaných stoupl výrazněji - o 17,7 tis. osob (+0,3 %). V meziročním srovnání bylo již šesté čtvrtletí za sebou dosaženo růstu celkové zaměstnanosti, což je ale ovlivněno nízkou srovnávací základnou v roce 2010.

Téměř 39 % se na meziročním růstu celkové zaměstnanosti podílelo odvětví obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství (+15,3 tis. osob). Větší počet pracovníků v meziročním srovnání nabrala i odvětví činností v oblasti nemovitostí (+8,9 tis. osob), profesních, vědeckých a dalších činností (+7,2 tis. osob) a peněžnictví a pojišťovnictví (+5,5 tis. osob). Větší úbytky zaměstnaných v meziročním srovnání měla odvětví veřejná správa a obrana, zdravotnictví, vzdělávání a sociální péče (-13,4 tis. osob) a zpracovatelský průmysl (-9,8 tis. osob).

- **Celková zaměstnanost stoupla vlivem přírůstku počtu podnikajících osob**

Za zlepšením celkové zaměstnanosti v meziročním srovnání podle sezónně očištěných dat stojí přírůstek počtu podnikajících osob. Jejich počet se meziročně zvýšil o 35,4 tis. osob, tj. o 3,8 %. Z jednotlivých odvětví byly největší přírůstky podnikajících osob v meziročním srovnání dosaženy v obchodu, dopravě, ubytování a pohostinství (+12,3 tis. osob) a ve stavebnictví (+8,2 tis. osob). Jedině v informačních a komunikačních činnostech (-1 tis. osob) a zemědělství, lesnictví a rybářství (-0,7 tis. osob) počty podnikajících klesly. Počty zaměstnanců v meziročním srovnání se ve 2. čtvrtletí 2012 zmenšily o 21,8 tis. osob, tj. o 0,5 %. Již páté čtvrtletí v řadě se snížil počet zaměstnanců ve veřejné správě a obraně, zdravotnictví, vzdělávání a sociální péči. Meziročně činil tento pokles 15,5 tis. osob. Patrný je i meziroční pokles počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu (-10,1 tis. osob) a ve stavebnictví (-8,6 tis. osob).

- **Mírné zlepšení míry nezaměstnanosti; více volných míst**

Obecná míra nezaměstnanosti⁷ (ve věkové skupině 15-64letých) dosáhla ve 2. čtvrtletí 2012 hodnoty 6,8 % a v meziročním srovnání se nezměnila. Proti 1. čtvrtletí ale poklesla o 0,4 procentního bodu. V absolutním vyjádření bylo v 2. čtvrtletí v ČR 350,9 tis. nezaměstnaných osob, a to bylo v meziročním srovnání o 0,5 tis. osob méně a v mezičtvrtletním srovnání o 18,3 tis. osob méně. V nezaměstnanosti se tak projevila typická sezónnost. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu nezaměstnaných osob dosáhl již 44,3 %. Míra registrované nezaměstnanosti zjišťovaná na úřadech práce, dosáhla ve 2. čtvrtletí hodnoty 8,4 %.

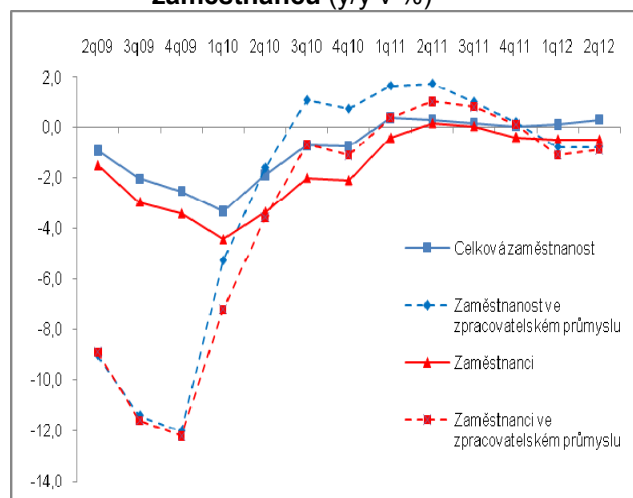
Počty volných pracovních míst stouply ve 2. čtvrtletí meziročně o 4,4 tisíce na 42,8 tisíc a mezičtvrtletní přírůstek činil 2,9 tisíce míst. Samozřejmě přetrvávají rozdíly mezi kvalifikací uchazečů a požadovanou odborností u volných míst.

- **Pokles reálné mzdy**

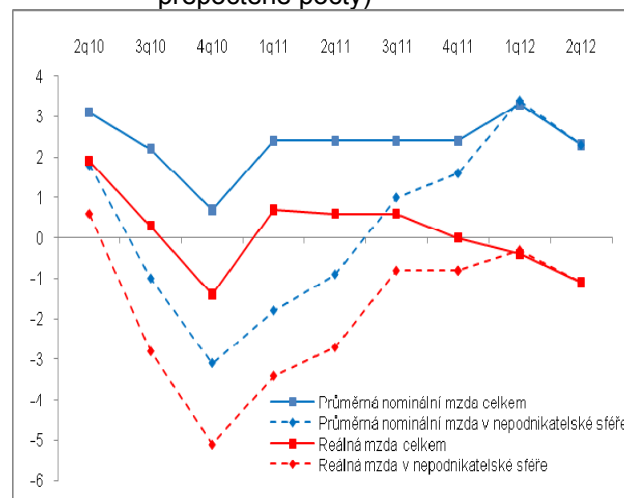
V 1. pololetí dosáhla průměrná mzda výše 24 341 Kč. Meziročně to představovalo přírůstek 657 Kč (+2,8 %). Vzhledem k tomu, že ceny pro spotřebitele se za uvedené období zvýšily o 3,5 %, došlo k poklesu reálné mzdy o 0,7 %. Při pohledu na výsledky pouze za 2. čtvrtletí je třeba konstatovat, že nominální průměrná mzda se zvýšila meziročně o 2,3 %, což ve srovnání s růstem spotřebitelských cen ve výši 3,4 % ve sledovaném období znamenalo pokles reálné mzdy o 1,1 %. V podnikatelské i nepodnikatelské sféře byl ve 2. čtvrtletí meziroční vývoj shodný – nominálně se mzda zvýšila o 2,3 %, reálně klesla o 1,1 %, což bylo ovlivněno administrativním přesunem jednotek mezi oběma sférami. Protože ve 2. čtvrtletí byly vypláceny ve větší míře mimořádné odměny, vzrostla nominálně průměrná mzda oproti 1. čtvrtletí o 2,4 %.

⁷ Podle definice Mezinárodní organizace práce (jednotné pro členské země EU), kdy jsou za nezaměstnané považovány osoby, které v referenčním období neměly žádné zaměstnání, neodpracovaly ani jednu hodinu za mzdu nebo odměnu a aktivně hledaly práci, do které by byly schopny nastoupit nejpozději do dvou týdnů. Definice nezaměstnaných podle ILO, kteří jsou zjišťováni výběrovým šetřením pracovních sil (VŠPS) v ČSÚ, se liší od definice uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce MPSV.

Graf č. 13 Celková zaměstnanost a počty zaměstnanců (y/y v %)

Graf č. 14 Nominální a reálné mzdy (y/y v %, na přepočtené počty)

Pramen: ČSÚ

Měnové podmínky

• **Měnové podmínky podněcují k expanzi, ale oživení nepřichází**

Míru utlumenosti české ekonomiky dokládá významný pokles tempa úvěrů poskytovaných firmám i domácnostem. Ani historicky nejnižší základní úrokové míry zatím nedokáží usnadnit návrat k oživení. Zásoba peněz stoupla o 6,3 %, zatímco pololetní nominální HDP v běžných cenách jen o 0,7 %. Měnové podmínky tak působí směrem k expanzi, nejsou restriktivním faktorem.

• **Zásoba peněz v ekonomice převýšila hranici 3 bil. korun**

Růst zásoby peněz je ovlivněn velmi vysokým nárůstem vkladů firem na běžných účtech při neměnném - oproti firmám nižším - meziročním tempu těchto úložek sektoru domácností. Dynamika úvěrů firmám i domácnostem oslabila. Zásoba peněz tak v dubnu 2012 poprvé přesáhla třibilionovou hranici a koncem června (3029,6 mld. korun) byla o 184,7 mld. korun meziročně vyšší. Tento přírůstek obstaral ze tří čtvrtin (+139,5 mld.) právě nárůst jednodenních vkladů, přírůstek ostatních vkladů (se splatností a výpovědní lhůtou) se podílel jen osminou (+23 mld. korun).

• **Kumulující se nejistota vede firmy k rychlému hromadění krátkodobé likvidity na jejich běžných účtech...**

Firmy zadržují peníze a neinvestují, což zvyšuje stavy na jejich běžných účtech. Přestože ve stejnou dobu v roce 2011 se jevil úbytek firemních vkladů s výpovědní lhůtou dramaticky - z 28,2 mld. na 1,7 mld. korun, což jejich stavy téměř anulovalo - oproti celkové výši depozit podniků a domácností, která dosahovala v té době 916 mld. korun, šlo o úbytek okrajový. I v pololetí 2012 stála tato depozita na okraji zájmu firem (2,9 mld. korun). Naopak firemní vklady se splatností meziročně vzrostly o 15,5 % (+31 mld. korun). Jejich stavy však zůstaly fakticky na úrovni června 2010, neboť v pololetí 2011 jich o 29 mld. korun ubylo (pohyb je značně volatilní, v červenci 2012 se znovu objevil meziroční pokles o 5 %).

Všeobecná nejistota se tak kumuluje v hromadění neinvestovaných peněz firem na jejich jednodenních vkladech. Jejich stavy stouply v pololetí meziročně o 12,1 % (v červenci již o 21 %, tj. +107 mld. korun, když takto silný růst byl naposledy zaznamenán v květnu 2010). Zisky firem byly přitom podle dostupných dat za 1. čtvrtletí meziročně vyšší po stagnaci v roce 2011 a jejich hrubá přidaná hodnota stoupla v té době oproti tomu pomaleji. Totéž se zřejmě opakovalo i ve druhém čtvrtletí, kdy hrubá přidaná hodnota dokonce poklesla. Hromadění hotovosti a krátkodobé likvidity tak má svoji logiku.

• **...při stále nižších přírůstcích vkladů domácností**

Lidé naopak významně utlumili ochotu a schopnost ukládat. Přestože stavy jejich jednodenních vkladů (žirových účtů) u měnově-finančních institucí meziročně vzrostly o 7,4 %, vklady se splatností se zvýšily jen o 1,1 % a na vkladech s výpovědní lhůtou pokračoval pokles (-2,8 %), i když ne tak výrazný jako ve stejnou dobu v roce 2011 (-12,6 %). V červenci se dokonce vklady domácností s výpovědní lhůtou zvýšily jen o 0,3 % v nejnižším růstu od listopadu 2009.

O podstatné redukci růstu vkladů domácností svědčí srovnání absolutních dat se stejným obdobím předchozího roku – zatímco podle stavů z června 2011 zvýšili lidé své úložky na jednodenních vkladech meziročně o 117 mld. korun, do června 2012 jen o 77 mld. korun. Obdobně výrazné snížení přírůstku bylo patrné u vkladů se splatností (z +16 mld. na +4 mld. korun). Z účtů s výpovědní lhůtou však lidé opět vybírali, ale meziročně podstatně méně (-10 mld.) než ve stejném období 2011 (-49 mld. korun). Vzhledem k tomu, že slábnou i jejich výdaje na konečnou spotřebu, lze klesající přírůstek vkladů domácností chápat jako nepříznivý indikátor jejich finanční situace související s podstatnou redukcí disponibilních příjmů. V podobě hrubých úspor lidé odložili - podle dat za 1. čtvrtletí 2012 - 9,2 % ze svého hrubého disponibilního důchodu oproti 11,7 % ve 4. čtvrtletí 2011.

- **Úvěry slably** Tempo úvěrování firem klesá v reakci na útlum jejich aktivity. Obnova růstu úvěrů - která se objevila po setrvalých poklesech po krizi až v 1. čtvrtletí 2011 a do 3. čtvrtletí mírně sílila - opět oslabila na tempu. V pololetí byly úvěry firmám meziročně pouze o 3,3 % vyšší než v 1. čtvrtletí (+4,6 %) a v závěru roku 2011 (+5,1 %).

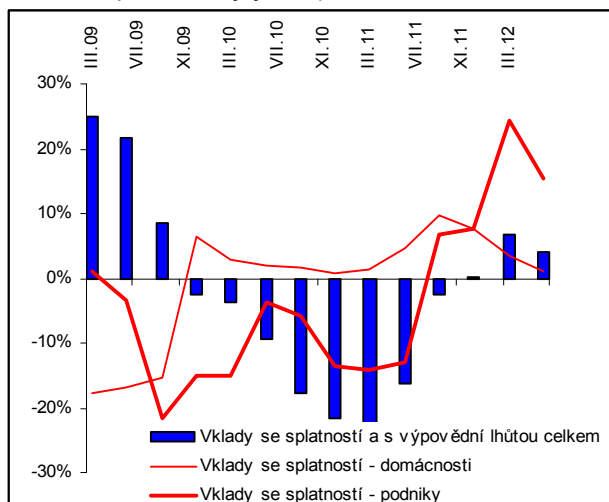
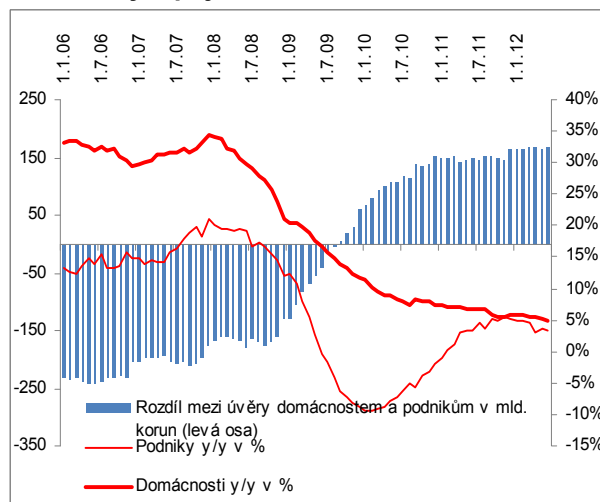
U domácností je meziroční pokles poskytovaných úvěrů setrvalý. V červnu 2012 se poprvé dostal pod pětiprocentní hranici (+4,9 %). Dluhy domácností bankám (1133 mld.) byly v pololetí 2012 o 170 mld. korun vyšší než dluhy firem (965 mld. korun).

- **Tempo půjček domácnostem na bydlení se od 2. čtvrtletí začalo opět snižovat** Počínaje dubnem 2012 začala opět klesat dynamika úvěrů na bydlení (na meziročních +5,9 % koncem 1. pololetí). Mírné zrychlení růstu tak trvalo jen pouhé jedno čtvrtletí. Dále se snížilo tempo hypotečních úvěrů, stavy překlenovacích úvěrů klesají setrvale od října 2010, stavy řádných úvěrů ze stavebního spoření od června 2011. Ukazuje se tak, že od úvěrů na bydlení ustupují zřejmě především méně bonitní uchazeči, kteří tvoří z větší části klientelu stavebních spořitelén a využívají je k financování bydlení.

Úvěry na spotřebu od bank od září 2011 meziročně stále klesají - ve stavech z konce června o 1,7 % - při menším využívání neúčelových spotřebitelských úvěrů (-4,9 %, v pololetí 2011 jen -1,1 %) Mění se i jejich poměr k úvěrům na bydlení - ty byly v červnu 2011 asi 3,8krát vyšší než úvěry na spotřebu, v červnu 2012 už 4,1krát vyšší.

- **Pokles úrokových sazeb u nových úvěrů na bydlení, silnější u vkladů domácností s delší splatností** Marže bank v nových obchodech s klienty byly ovlivněny pohybem sazeb. Směrem dolů byly patrné u úvěrů na bydlení (ze 4,42 % na 3,91 %). Sazby z úvěrů na spotřebu však stouply (ze 13,97 % na 14,10 %), nepatrně zdražily i úvěry firmám (ze 3,00 % na 3,03 %). Cena jednodenních depozit domácností tvořících nejvyšší podíl z uložených peněz se zvýšila o pouhé 0,01 promile na 0,715 %, sazby vkladů domácností se splatností nad dva roky dokonce velmi zřetelně klesly (z 2,27 % na 1,23 %).

- **Čistá domácí aktiva stoupla jen velmi mírně, čistá zahraniční výrazněji** Výrazné snížení růstu čistých domácích aktiv, +1 % meziročně proti +12,9 % ve stejném období 2011, byl způsoben ztrátou dynamiky domácích úvěrů (přestože čistý úvěr vládnímu sektoru stoupl meziročně o pětinu). Jejich růst byl snižován i vývojem ostatních čistých „neúvěrových“ položek (vč. cenných papírů a kapitálu). Naopak saldo finančních pohledávek a závazků měnově-finančních institucí v ČR vůči nerezidentům vzrostlo o 18,3 % (ovlivnil ho hlavně růst zahraničních aktiv bank).

Graf č. Vklady (M2-M1, tj. quasi peníze; vklady se splatností; y/y v %)**Graf č. Dynamika úvěrů (y/y v %) a rozdíl ve výši půjček domácnostem a firmám**

Pramen: ČNB

Státní rozpočet

- **Deficit státního rozpočtu výrazný podobně jako v předchozích třech letech**

V prvním pololetí 2012 skončilo hospodaření státu ve schodku 71,7 mld. korun, meziročně téměř 9 mld. hlubším. Výsledek zapadá do kontextu období hospodářského útlumu (pololetní schodky v letech 2009-11 oscilovaly 63 až 76 mld. korun). Meziroční srovnání zčásti rozostřuje odlišné načasování záloh plateb na regionální školství (o 10 mld. korun v neprospěch roku 2012), zčásti i časový posun plateb u darovací daně za bezúplatné nabytí emisních povolenek⁸. Deficitu bylo dosaženo při mírném meziročním poklesu celkových příjmů (-0,6 %) a souběžném nárůstu výdajů (+1%).

- **Příjem třech objemově nejvýznamnějších daní v 1. pololetí meziročně o 3 % nižší...**

V pozadí meziročního poklesu příjmů státního rozpočtu stály především daňové příjmy bez pojistného, které byly v úhrnu nižší o 2,6 % (7 mld. korun). Jejich propad byl citelnější než v případě celkového výkonu ekonomiky (HDP v b.c. vzrostlo v prvním pololetí o 0,5 %). Méně získal státní rozpočet hlavně z váhově nejvýznamnější složky - DPH (-2,6 %), i přes legislativní úpravy v jeho prospěch (zvýšení dolní sazby DPH, změna rozpočtového určení daní). Klesající spotřeba domácností se projevila také v nižším inkasu spotřebních daní (-2,6 %), hlubšímu poklesu zabránily vyšší sazba daně u tabákových výrobků a rostoucí příjem ze „solární daně“. Výběr korporátní daně zůstal 3 % pod úrovní 2011, proti stejnému období roku 2008 byl nižší téměř o třetinu. Meziročně se naopak posílil výběr daně z příjmu fyzických osob, navzdory mírnému poklesu počtu zaměstnanců (-0,7 %). Pozitivní vliv na příjem této daně mělo zrušení osvobození zdanění příjmů z úroků z vkladů ze stavebního spoření.

- **...ale zlepšení výběru DPH a korporátní daně v letních měsících**

Výběr části významných daní se zlepšil v průběhu července a srpna. Korporátní daň byla v tomto období meziročně o 5 mld. korun vyšší a v úhrnu od počátku roku převýšila loňskou úroveň o 3,5 mld. korun (7,5 %). Letošní prázdniny přinesly meziročně také o 4,5 mld. korun více na DPH, od začátku roku tak obdržel státní rozpočet o 1,6 % více (celostátní výběr DPH byl však meziročně i vlivem nižšího výběru u zboží a služeb v základní sazbě stále o 1,3 % nižší). Naopak u výběru spotřebních daní v letních měsících ke zlepšení nedošlo, meziroční pokles výběru činil za osm měsíců letošního roku 1,6 %. Výběry nepřímých daní korespondují s poklesem spotřeby domácností.

- **Meziroční pokles příjmů od EU nadále trval**

Na pokles příjmů rozpočtu mimo daňovou sféru (-1,6 %) působily negativně především příjmy z EU, které byly v prvním pololetí 2012 meziročně nižší o 9 % (resp. 4 mld. korun). Ve 2. čtvrtletí se proti počátku roku čerpání zlepšilo (meziroční pokles

⁸ Metodické srovnatelnější a tedy objektivnější je komparace schodků v období leden až červenec. V roce 2012 zde stát hospodařil se schodkem ve výši 51,7 mld. korun, meziročně nižším o 9,4 mld. korun.

v 1. čtvrtletí 2012 činil 20 %), avšak deficit v čerpání se nepodařilo dohnat ani v prázdninovém období. Za osm měsíců letošního roku byly příjmy z EU oproti schválenému rozpočtu plněny jen ze 47 %.

• **Redukce většiny sociálních dávek vyjma důchodů pokračovala**

Celkové výdaje státního rozpočtu se po redukcí vlivem úsporných opatření v předchozím roce (-13 mld. korun v 1. pololetí) vrátily v 1. pololetí 2012 k meziročnímu růstu (o 6 mld. korun). Běžné výdaje státu byly meziročně o 12,5 mld. vyšší, větší deficit jde převážně na vrub dřívějšímu proplacení záloh plateb na regionální školství (téměř o 10 mld. korun v neprospěch roku 2012). Běžné výdaje nejvíce zatížily důchody (v 1. pololetí 2012 meziročně o 3,1 % vyšší). Na ostatních druzích sociálních dávek ale stát ušetřil – na nemocenské (1,5 mld. korun), státní sociální podpoře (0,5 mld. korun) i podpoře nezaměstnaných (1,4 mld. korun). Počet registrovaných uchazečů o zaměstnání byl v 1. pololetí v průměru o 4 % meziročně nižší. Na polovinu loňské úrovně klesly také výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti i státní příspěvek na stavební spoření. Na platy svých zaměstnanců vydal stát v 1. pololetí 36 mld. korun (meziročně +1,7 %), vlivem výrazné redukce v předchozím roce šlo o částku srovnatelnou s obdobím před šesti lety. Výdaje na státní dluh (33 mld. korun) vzrostly meziročně o osminu, za pět let o polovinu. Téměř o pět mld. korun se meziročně navýšily i odvody do rozpočtu EU.

• **Čistá pozice vůči EU meziročně oslabil vlivem snížených příjmů ze strukturálních fondů**

Čistá pozice vůči rozpočtu EU dosáhla v 1. pololetí 2012 výše +6,9 mld. korun, meziročně byla o 10,5 mld. korun slabší. Za oslabením stály nízké příjmy ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (pokles na 4,5 mld. korun z loňských 13,4 mld. korun) poznamenané pozastavením proplácení většiny operačních programů. Meziročně o 3 mld. korun vyšší byly naopak příjmy ze společné zemědělské politiky, z níž přímé platby ukrojily téměř tři čtvrtiny, zbytek směřoval na rozvoj venkova.

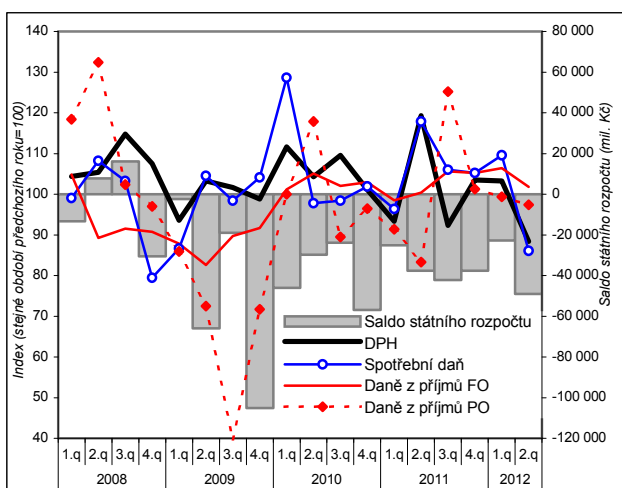
• **Hlubšímu prohloubení deficitu důchodového účtu zabránil téměř 3% růst výběru pojistného**

Saldo důchodového účtu, vyjádřené jako rozdíl příjmů rozpočtu ve formě sociálního pojištění určeného na důchody (meziročně vyššího o 2,7 %) a vyplacených důchodových dávek (+3,1 %), se v 1. pololetí mírně prohloubilo (o 1,3 mld. korun). K vyššímu výběru přispělo i rozšíření povinnosti platit pojistné (např. na dohody o provedení práce). Na výši vyplacených důchodů měly srovnatelný vliv jejich valorizace (zvýšení procentní výměry důchodu o 1,6 % od ledna 2012), i dlouhodobě mírně rostoucí počet příjemců důchodů. Deficit důchodového účtu dosažený za první pololetí (-26 mld. korun) byl zatím od roku 2000 nejhlubší.

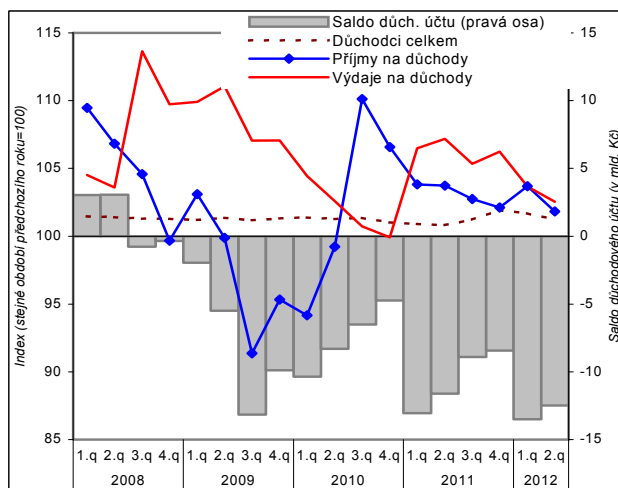
• **Plánovaná redukce kapitálových výdajů snížila deficit státního rozpočtu**

Kapitálové výdaje pokračovaly i v 1. pololetí 2012 v dlouhodobějším poklesu. Meziročně se snížily o osminu, za čtyři roky o pětinu. Investiční transfery Státnímu fondu dopravní infrastruktury (7,8 mld. korun) se meziročně snížily téměř na polovinu. Útlum investičních výdajů zesílil v prázdninovém období, za osm měsíců letošního roku investice poklesly meziročně o 12 mld. korun a významně tak napomohly, na rozdíl od běžných výdajů, ke zpomalení růstu deficitu státního rozpočtu.

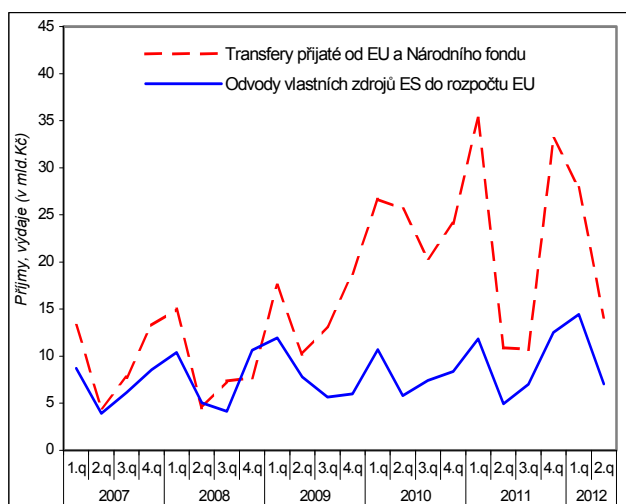
Graf č. 17. Celostátní inkasa daňových příjmů a vývoj salda státního rozpočtu

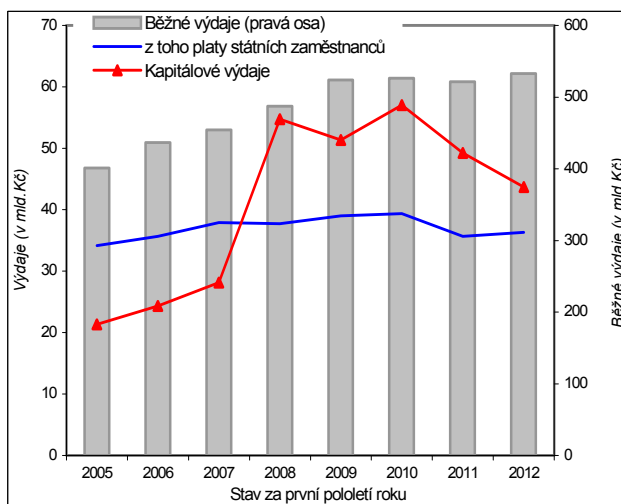
Graf č. 18. Bilance důchodového účtu a vývoj počtu příjemců důchodů

Graf č. 19. Příjmy a výdaje ČR ve vztahu k EU

Graf č. 20. Běžné a kapitálové výdaje státního rozpočtu v prvním pololetí let 2005-2012

Pramen: MF

Zdroje dat: ČSÚ, MF ČR, ČNB, Eurostat, propočty ČSÚ.

Poslední informace ze zdrojů ČSÚ, ČNB a MPSV uváděné v této zprávě pocházejí ze dne 8. září 2012.